

ברכת המזון תוך כדי נסיעה

שאלה: אדם שנוסע ברכבו ואוכל תוך כדי נסיעה, האם רשאי לברך ברכת המזון בשעה שהוא נוסע?

תשובה: בגמרא במסכת ברכות (דף נא, עמוד ב) מבואר שיש חיוב לשבת בשעה שמברכים ברכת המזון:

אמר רבי אבהו, ואמרי לה במתניתא תנא: האוכל ומהלך, מברך מעומד. וכשהוא אוכל מעומד, מברך מיושב. וכשהוא מיסב ואוכל, יושב ומברך. והלכתא בכולהו - יושב ומברך.

וכן פסקו הפוסקים ומרן השולחן ערוך (סימן קפג, סעיף ט):

צריך לישב בשעה שמברך, בין אם היה הולך בביתו כשאכל, או עומד, או מיסב, כשמגיע לברך - צריך לישב, כדי שיוכל לכווין יותר. וגם לא יהא מיסב שהוא דרך גאוה, אלא ישב באימה.

ולכאורה טעם הדבר שיש לשבת בשעת ברכת המזון הוא כדי שיוכל המברך לכוון יותר בברכתו, ולכן תיקנו חכמים שהמברך ישב בשעת הברכה. והטעם שהחמירו בברכת המזון יותר מבשאר הברכות (כגון ברכת "שהכול נהיה בדברו", שבהן אין חיוב לשבת), הוא משום שברכת המזון היא מצווה מן התורה.

וכל זה כשאדם מהלך בתוך ביתו או אוכל בעמידה בתוך ביתו, שלעולם הוא חייב לשבת בשעת ברכת המזון, אבל לעניין מי שהיה אוכל כשהוא מהלך בדרך, מחוץ לביתו, נחלקו רבותינו הראשונים: שרבנו הרא"ש כתב שטעם התקנה לשבת בברכת המזון הוא בכדי שיכוון יותר, ומי שהוא הולך בדרך, בוודאי מעדיף לברך כשהוא ממשיך בהליכתו למחוז חפצו, ואם נחייבו לשבת ולברך, נמצאנו מגיעים למטרה ההפוכה, כי אדרבה, כשהוא מתעכב ויושב אין דעתו מיושבת עליו והוא מברך בחופזה בלי לכוון כראוי. לכן, הנכון הוא שמי שהיה אוכל בשעה שהוא מהלך בדרך אינו חייב לשבת כדי לברך, ורשאי לברך תוך כדי הליכה. ויש חולקים על דברי הרא"ש בזה (ספר כל בו, סימן כה):

יש מן הגאונים שהחמירו בזה ואמרו שאין לברך ברכת המזון לעולם אם לא מיושב, לפי שהיא מן התורה החמירו בה, שצריך לישב במקומו... כך פסקו מקצת הגאונים ז"ל.

אולם מרן השולחן ערוך (סימן קפג, סעיף יא) פסק כדברי הרא"ש, שמי שאכל כשהוא הולך בדרך, רשאי לברך כשהוא הולך בדרך. אבל מי שאכל כשהוא יושב, אפילו אם היה באמצע הדרך, אינו רשאי לברך כשהוא הולך, אלא יברך בישיבה בכוונה, ואחר כך ימשיך למחוז חפצו.

1) לפי מה שכתוב עד כה, כיצד יש לברך במקרים הבאים:

א. אדם שאוכל בעמידה בתוך ביתו

ב. אדם שהולך ואוכל בתוך ביתו

ג. אדם שמהלך בדרך, ואוכל תוך כדי הליכה

ד. אדם שמהלך בדרך, ועצר כדי לאכול בישיבה

והנה לגבי אדם הנוסע במכונית או באוטובוס, ואינו נוהג בעצמו, נראה פשוט שרשאי לברך תוך כדי נסיעה, שהרי אינו הולך אלא יושב. ועוד, שאפילו אם נחשיב אותו לאדם שהולך, הרי ביארנו שמי שהיה הולך בדרך ואוכל, רשאי לברך תוך כדי הליכה.

אבל אדם שהוא בעצמו נוהג במכוניתו, נראה יותר שאסור לו לברך ברכת המזון בשעת הנהיגה. ואף על פי שבפסקי ריא"ז כתב שהרוכב על בהמתו רשאי לברך ואינו צריך להעמיד את הבהמה, מכל מקום בוודאי שונה הוא דין הנוהג במכונית לדין הרוכב על חמור, כי הנוהג במכונית צריך לתת ליבו ולהתבונן בדרך נסיעתו, שלא יבוא לידי סכנה, ובוודאי אין דעתו מיושבת עליו שיוכל לכוון בשעת הברכה.

ובדומה לזה פסק מרן השולחן ערוך (בסוף סימן קפג), שאסור לברך בשעה שהמברך עסוק במלאכתו. ומבואר בסימן קצא שטעם האיסור בזה, משום שנראה כמברך דרך עראי ובלי כוונה, ויש בזה זלזול בברכה. והנהיגה ברכב דומה היא לעשיית מלאכה, שאי אפשר לכוון היטב תוך כדי הנהיגה, ונראה כמברך בדרך עראי.

לכן למעשה, מותר לברך ברכת המזון בשעת נסיעה ברכב או בספינה וכדומה. אבל הנהג עצמו, אסור לו לברך ברכת המזון בשעת הנהיגה. אלא יעמיד את רכבו בצד הדרך (באופן שאינו נכנס כלל לידי סכנה), ויברך.

מעובד מתוך האתר "[הלכה יומית](#)"

- (2) כיצד יברך אדם שאוכל תוך כדי נסיעה ברכבת?
- (3) אדם שרוכב על חמור אינו צריך לעצור כדי לברך. מדוע?
- (4) מה ההבדל בין אדם זה ובין אדם שנוהג ברכב?
- (5) כיצד יברך אדם שנוהג ברכב, ומדוע? הציגו את שתי הסיבות.